

การขอพระราชทานพระมหากรุณาในการอุปสมบท

การขอพระราชทานพระมหากรุณาในการอุปสมบท มี ๒ ประเภท ดังนี้

๑. การขอพระราชทานอุปสมบทเป็นนาคหลวง
๒. การขอพระราชทานอุปสมบทเป็นนาคในพระบรมราชาอนุเคราะห์

นาคหลวง

หมายถึง พระราชวงศ์ ราชสกุล ราชินิกุล และข้าราชการพลเรือนในพระองค์ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้อุปสมบท ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม พร้อมทั้งพระราชทานเครื่องสมณบริขารในการอุปสมบท

นาคในพระบรมราชาอนุเคราะห์

หมายถึง ราชสกุล ราชินิกุล และข้าราชการพลเรือนในพระองค์ ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเครื่องสมณบริขารในการอุปสมบท

ระเบียบหลักเกณฑ์การขอพระราชทานพระมหากรุณาในการอุปสมบท

๑. ข้าราชการพลเรือนในพระองค์ตั้งแต่ระดับ ๓ ขึ้นไปหรือข้าราชการพลเรือนในพระองค์ระดับ ๑-๒ ที่เป็นราชสกุลหรือราชินิกุล เมื่อได้รับราชการเป็นข้าราชการพลเรือนในพระองค์มาครบ ๕ ปีบริบูรณ์แล้ว ขอพระราชทานพระมหากรุณาอุปสมบทเป็นนาคหลวงได้
๒. ข้าราชการพลเรือนในพระองค์ดังกล่าวในข้อ ๑ ถ้ารับราชการเป็นข้าราชการพลเรือนในพระองค์มาแล้ว ๓ ปีบริบูรณ์ หรือข้าราชการพลเรือนในพระองค์ระดับ ๑ - ๒ ซึ่งมีได้เป็นราชสกุล หรือราชินิกุล แต่ได้รับราชการเป็นข้าราชการพลเรือนในพระองค์ครบ ๕ ปีบริบูรณ์แล้ว ขอลาอุปสมบทเป็นเวลา ๑ พรรษาเต็ม จึงขอพระราชทานเครื่องสมณบริขาร ไปอุปสมบทได้หากอุปสมบทไม่ครบ ๑ พรรษา จะได้รับพระราชทานเฉพาะผ้าไตร
๓. ผู้ที่จะขอพระราชทานพระมหากรุณาอุปสมบทเป็นนาคหลวงก็ดี หรือขอพระราชทานเครื่องสมณบริขารไปอุปสมบทก็ดี จะต้องเป็นผู้ที่ผู้บังคับบัญชาได้เลือกเฟ้น และรับรองแล้วว่าเป็นผู้ที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ราชการ สอนพระมหากรุณาธิคุณมาด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีความขยันหมั่นเพียรต่อหน้าที่ราชการมา แล้วเป็นอย่างดีสมควรได้รับพระราชทานพระมหากรุณาในการอุปสมบท
๔. ผู้ที่จะขอพระราชทานพระมหากรุณาต้องรายงานแจ้งความประสงค์ที่จะขอพระราชทานพระมหากรุณาผ่านผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น เพื่อพิจารณารับรองมาโดยลำดับ รายงานดังกล่าวนี้ให้เสนอถึงสำนักราชเลขาธิการ หรือสำนักพระราชวัง ก่อนวันอุปสมบทไม่น้อยกว่า ๓ เดือน
๕. ผู้ที่ได้รับพระราชทานพระมหากรุณาในการอุปสมบท จะต้องจำพรรษาในวัดที่มีการศึกษาพระธรรมวินัยอย่างน้อย ๑ พรรษา

๖. การนับวันรับราชการให้นับตั้งแต่วันดำรงตำแหน่งเป็นข้าราชการพลเรือนในพระองค์ จนถึงวันที่ยื่นเรื่องขอพระราชทานพระมหากรุณาในการอุปสมบท ห้ามมิให้นับเวลาที่เป็นข้าราชการวิสามัญเข้ามารวมด้วย

๗. ห้ามมิให้ผู้รับราชการยังไม่ถึงชั้นหรือยังไม่ครบกำหนดเวลา ตามที่ได้ระบุไว้ในหลักเกณฑ์ข้อ ๑ และ ๒ ยื่นเรื่องขอพระราชทานพระมหากรุณาในการอุปสมบท เว้นไว้แต่จะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระมหากรุณาเป็นกรณีพิเศษ

๘. นอกจากหลักเกณฑ์ของข้าราชการพลเรือนในพระองค์แล้ว สำหรับพระราชวงศ์ตั้งแต่ชั้นหม่อมเจ้า เมื่อมีจิตศรัทธาจะอุปสมบท ตามราชประเพณีผู้ปกครองหรือผู้ประสงค์จะอุปสมบทเองในฐานพระราชวงศ์ต้องกราบบังคมทูลขอพระบรมราชานุญาตอุปสมบท และย่อมจะได้รับพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นนาคหลวง ส่วนราชสกุลและข้าราชการอื่น ๆ แล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

การขอพระราชทานพระมหากรุณาเป็นนาคหลวงนั้น สำนักพระราชวังได้ถือเป็นหลักประกอบการพิจารณาตามประเพณีที่เคยปฏิบัติมาแต่ก่อน คือต้องเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ผู้มีตำแหน่งหน้าที่ในราชการและใกล้ชิดเบื้องพระยุคลบาทเป็นสำคัญ

๙. สามเณรที่สอบได้เปรียญธรรม ๙ ประโยค มีอายุไม่เกิน ๒๒ ปีบริบูรณ์ มีราชประเพณีทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นนาคหลวง หากสามเณรมีอายุเกิน ๒๒ ปี จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเครื่องสมณบริวาร ในการอุปสมบทเป็นนาคในพระบรมราชานุเคราะห์ ทั้งนี้การนับอายุของสามเณรให้ถือวันที่ยื่นเรื่องขอพระราชทานพระมหากรุณาเป็นสำคัญ

ข้อมูลจาก : จุลสารการจัดการองค์ความรู้ สำนักพระราชวัง

ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ กรกฎาคม – สิงหาคม ๒๕๕๐

นางบังอร พงษ์ยอด : เรียบเรียง